

BENCZE BALÁZS

A mártír I.

Júdás harminc aranyat kapott, Kajafás visszanyerte hatalmát lezüllesztett népe fölöött. Pilátus lelkiismeretének piszkát a réztálból kiöntötte egy rabszolga. A tanítványok pedig ezúttal központi szerepet nyertek, ha csak egy éjszakára is.

Jézus kint járkált a Getsemáne-kert cédrusfái alatt, és a jövőre gondolt.

– A vértanúk szava, főként a beléfojtott, halálhörgéssel elegy ige messzebbre jut, mint a lóháton nyargaló hírnök kidobolt igazsága. Az élő beszélőt elfelejtik, a halott koponyájába borzadva keresik a fogakat, amelyeken át kiszűrődött a vérbefojtani való világosság. A vesztőhelyen relikviák maradnak, a pulpituson esetleg a szónok lábnyoma, amelyet az első eső elmos.

– Halj meg, arányt meghallgassanak! – mondta maga elé.

A kereszt arányait a görögöktől vették át – illetve, az aurea sectio mértani tökélyét erőltették rá. A kereszt szára és gerendája között ugyanis általában megvolt ez a harmónia.

– Végül is a forma ellen nem lehet kifogásom. Egyszer majd talán jelkép is lesz – hiszen olyan mesteri arány – gondolta.

Azelőtt a názáreti csak egy volt a sok „prófeta” közül, s mivel békét prédikált, a hangosabbak és a többségben lévő elégedetlenek nem foglalkoztak vele. Afféle „filozófus” volt, a nép pedig vért, cirkuszt és lázas, mellbevágó, kevés megértéssel is felfogható nagy szavakat keres.

– Ha Lázárt nem rázom fel a tetszhalálból, fele ennyien nem hallgattak volna. Ha azt mondom, megtanultam, hogyan kell meggyógyítani a betegeket, csalónak tartanak, és kinevetnek... A kivégzésre viszont eljönnek! Az már igazi látnivaló lesz! Szavak helyett hörgő tüdő, ige helyett vér, a szeretet helyett látványos haláltusa. Hiába van olyan magasan a megfeszített, ők vannak felül, és ez jólesik a tömegnek.

– Az Atya engem büntet. Lám, Jónás nem vállalta a jobb útra térítést – a Teremtő beérte a meggyaláztatásával. Én magamra vettem a lehetetlent – tehát meg kell halnom. Csakhogy félek, ez ide már kevés.

– Uram! Lásd be, ha az özönvíz nem volt elég, egy ember vére nem fog lemosni semmit.

De mégis... a mártír kiáltása a keresztten felkiáltójel, talán pirossal is aláhúzza szavait a vércsík a testén. Talán a borzongató szóanalom megérteti a szavak fontosságát azokkal, akik gondolkodnak. Hiszen éppen én nem nézhetem le embertársaimat annyira, hogy ezt nem tételezném fel róluk. Van minden kivégzésben, amelyet a Hatalom rendel el, egyfajta lázadásra való felbujtás, és a megalázó halál magasztossá lesz, a legfelháborítóbb örültség is kihajthat és gyümölcsöt hozhat, ha elhullajtója meg tud halni érte; ha kijelentőjének egy Hatalom szavaz halált. Márpedig én – úgy érzem – komolyan beszéltem.

Így gondolkodott a Megváltó, miközben maga sem tudta még, mennyire fáj, ha az embernek szeget kalapálnak bele a kezébe, és kiröhögik a vergődését hat láb magaságban.

– Mutass meg, Uram, engem harmadnap, de engedj élni egy kicsit akkor is, amikor a halott testén kihajtott magonc gyümölcsöt érlel! – fohászzkodott. – Add Uram a feltámadást nekem kétezer év után! Avagy nincsen jogom látni a Te világot és az Én áldozatom eredményét?

És lőn.

És akkor a szakállas csavargó feltűnt a városban, bámulta az emberek arcát, és motyogta maga elé, egyfolytában, hogy nem erről volt szó, aztán, amikor a ballonkabátos szivar megjegyzéseket tett rá, egyszerre a képére mászott, hogy a mentők viték el. És akkor jött a meseautó, meg minden, aztán sittyre vágta a palit, hogy minek csinálja a balhét. De meg minek is ugrál, úgy kell neki, miért nem bírt nyugton lenni? Kész röhej...

Különben meg Júdás harminc aranyát utcakölykök szedték fel.

Kajafás uralkodását eltemette az idő, Pilátusból szappanmárka lett – a tanítványok pedig szétszéledtek...

Mártír II.

Vala pedig egy ember, ki hirdete új eszméket, melyek valának igazak, s az világnak dolgait értő elméknek bizonyosságát nekünk hozá vala. És vala emez ember fiatal, ki mégis az vén bölcssekhez méltó szavakkal hirdeté amaz új eszméket. És valának az régi rendnek nagy sok papjai, kik tudomást vevének ez tanoknak igazságiról, s azon erőst elborzadván szólanak vala egymás között.

– Ezen tanok bizonynal veszélyesek az mi templomink számára, s mégoly veszélyesek az mi hatalmas és erős voltunkra, nemkülönben pedig az mi tanításinkra.

Ekképpen beszéltenek az régi papok és bölcssek, kik valának hatalmasok azon népeken, melyek alájok rendeltetnek.

És feltevék magokban, hogy ez ifjú prophetát bizony elveszejtik.

És ezenközben az propheta vala nagy munkálkodásinak közepette, mely által kinyilváníthatatik mindaz új tan és annak égi igazsági, miket ő hirdete vala.

És akkoron összetanakodának mind az ő elveszejtésére szerződött papok és az hatalmas Róma, mely vala ura ezen összetanakodóknak.

És eme férfiú, ki vala hordozója ezen új religiónak, nem vala pedig egyszerű ember, hanem vala egy küldötte az világok Teremtőjének és az mozgók Mozgatójának, ki látván látá azon dolgokat, miket az alábbvaló emberi faj önnön szürkesége okán meg nem láthat soha, lévén az ő szemeken éppen hasonlatos szürkeség, és amiképp az hengerző földbéli féreg nem láthat önnön magánál tökéletesebbet, mivel azt már érteni képtelen, úgy az emberi faj sem veheti elméjébe az felette állót, míg ahhoz mért értelmet nem szerez.

És beszéle vala ezen propheta az világok sokaságának különbözőségiben való nyilván egyazonságról, és találá vala egyéb igaz törvényeket, melyek az embert bölcsőbb teszik, ha az eladdig való rossz törvényt immáron követni nem akarják.

És mondák akkoron az papok és bölcssek, szövetséget tartván az hatalmas Rómával:

– Immáron elérkezett az ideje ezen bujtogató lázadó megölettetésének, ki Isten dolgait magyarázni magát méltónak tartja, holott ezzel az mi törvényeinket és hatalmasságunkat teszi kétségé.

És elfogják őt, és vádolják őt, kínozni, hogy joguk találtassék, kit azután vértanúságra szánnak.

És megölelék vala nagy sokaság szeme láttára az Úrnak 1600. évében azon tanítóját az emberi fajnak, kinek neve vala Giordano Bruno.

